

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำวิจัย

พืชสมุนไพรมีความสำคัญอย่างมากกับประเทศไทยทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านเศรษฐกิจการใช้พืชสมุนไพรช่วยลดค่าใช้จ่ายในการซื้อผลิตภัณฑ์ยาและวัตถุดิบตัวยามา ปัจจุบันจากต่างประเทศ จากรายงานในปี พ.ศ. 2530 ประเทศไทยนำเข้าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมีมูลค่าสูงถึง 5,672 ล้านบาท (วิจิตร วังไฉ และคณะ, 2537) ดังนั้นการใช้พืชสมุนไพรจะเป็นอีกแนวทางหนึ่ง ในการลดค่าใช้จ่ายดังกล่าว (วันดี กฤษณพันธ์, 2539) นอกจากนี้พืชสมุนไพร ยังสามารถส่งไปขายต่างประเทศ ทำรายได้เข้าประเทศปีละหลายล้านบาท ซึ่งจะช่วยให้สถานะทางเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น ทางด้านสังคม พืชสมุนไพร สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางทั้งใช้เป็นอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ตลอดจนใช้เป็นเครื่องสำอาง หรือปลูกประดับตกแต่งอาคารต่าง ๆ (Farnsworth and Bungaphatsara, 1993 ; Porter, 1967) การใช้พืชสมุนไพรเป็นอาหารและยารักษาโรค นอกจากได้ผลดีในทางตรงแล้ว ยังให้ประโยชน์ทางอ้อมกับสุขภาพร่างกายด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น ช่วยเสริมสร้างสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง เพิ่มภูมิคุ้มกันโรค และช่วยลดอันตรายจากผลข้างเคียงของการใช้ยาแผนปัจจุบัน

ในปัจจุบันการใช้พืชสมุนไพรในการบำบัดรักษาโรครักษาโดยใช้เจ็บ ประสบปัญหาที่สำคัญมากประการหนึ่งคือ การใช้รักษาอาจไม่ได้ผล (นิจศิริ เรืองรังษี และพยอม ดันติวัฒน์, 2534) ซึ่งมีสาเหตุมาจากพืชสมุนไพร มีมากมายหลายชนิด แต่ละชนิด (species) หรือแต่ละพันธุ์ (variety) รูปร่างมีลักษณะแตกต่างกันน้อยมาก จนบางครั้งผู้ใช้ไม่สามารถแยกความแตกต่างของพืชสมุนไพรในแต่ละชนิดและแต่ละพันธุ์ได้ จึงทำให้มีการใช้พืชสมุนไพรผิดพลาด จนเป็นสาเหตุให้การรักษาไม่ได้ผลและเกิดผลข้างเคียงต่าง ๆ กับผู้ใช้ นอกจากนี้พืชสมุนไพรชนิดเดียวกันแต่ปลูกในพื้นที่ต่างกัน จะมีผลทำให้รูปร่างลักษณะแตกต่างกัน (ecotype) นอกจากนี้ชื่อของพืชสมุนไพรในแต่ละท้องถิ่นก็แตกต่างกัน (เต็ม สมิตินันท์, 2523 ; วิทย์ เทียงบูรณธรรม, 2531) จากสาเหตุดังกล่าวจึงทำการสำรวจและรวบรวมพันธุ์พืชสมุนไพร ที่ใช้เป็นยารักษาโรคทั้งที่ได้ผ่านการศึกษาวินิจฉัยมาแล้ว และพืชสมุนไพรที่มีการใช้เป็นยารักษาโรค โดยประชาชนหรือหมอสมุนไพรพื้นบ้าน เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการใช้พืชสมุนไพร เพื่อการบำบัดรักษาโรคได้อย่างถูกต้อง และยังเป็นแนวทางในการค้นคว้าวิจัย เพื่อเลือกพืชที่มีศักยภาพมาใช้ประโยชน์ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อสำรวจพันธุ์พืชสมุนไพรในเขตพื้นที่อำเภอเมือง และหนองจิก จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อเก็บรวบรวมพันธุ์พืชสมุนไพรในเขตพื้นที่อำเภอเมือง และหนองจิก จังหวัดปัตตานี

1.3 วิธีดำเนินการวิจัยโดยสรุป

- 13.1 การสำรวจพันธุ์พืชสมุนไพรในพื้นที่อำเภอเมือง และหนองจิก จังหวัดปัตตานี
- 13.2 การรวบรวมพันธุ์พืชสมุนไพรในพื้นที่อำเภอเมือง และหนองจิก จังหวัดปัตตานี
- 13.3 การตรวจวินิจฉัยชื่อ ลักษณะทางสัณฐานวิทยา และชีววิทยา และประโยชน์ทางยา
- 13.4 การบันทึกชื่อ ลักษณะทางสัณฐานวิทยา และชีววิทยา และประโยชน์ทางยา
- 13.5 การนำผลการศึกษาทั้งหมดของพืชสมุนไพรเพื่อรวบรวมตีพิมพ์เผยแพร่

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ทำการสำรวจและรวบรวมพันธุ์พืชสมุนไพรในอำเภอเมือง และหนองจิก จังหวัดปัตตานี โดยเน้นเฉพาะพืชสมุนไพร ที่เป็นที่รู้จักของแพทย์แผนไทย และผู้ที่มีความรู้ต่างๆเกี่ยวกับพืชสมุนไพรในท้องถิ่น หรือพืชสมุนไพรที่มีรายงานการศึกษาวิจัย และเผยแพร่เป็นเอกสาร ตำรา และหนังสือต่าง ๆ แล้วนำมาศึกษาลักษณะทางด้านสัณฐานวิทยา ชื่อพื้นเมือง ชื่อสามัญไทย ชื่อสามัญอังกฤษ ชื่อวิทยาศาสตร์ วงศ์ แหล่งที่อาศัยและประโยชน์ในตำหรับยาในทางการแพทย์แผนไทย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ทราบจำนวนพันธุ์พืชสมุนไพรในเขตอำเภอเมือง และหนองจิก จังหวัดปัตตานี ว่ามีกี่วงศ์ (families) ในแต่ละวงศ์มีกี่ชนิด โดยเน้นเฉพาะพืชสมุนไพรที่เป็นที่รู้จัก หรือผ่านการศึกษาวิจัยมาแล้ว หรือมีการใช้ประโยชน์อยู่แล้ว นอกจากนั้นการศึกษาลักษณะทางด้านสัณฐานวิทยา แหล่งที่อยู่อาศัย และประโยชน์ในทางการแพทย์แผนไทย จะช่วยให้ประชาชนรู้จักใช้พืชสมุนไพรได้อย่างถูกต้อง และแพร่หลายมากขึ้น

1.6 ระยะเวลาดำเนินงาน

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยประมาณ 12 เดือน โดยเริ่มต้นในเดือนกรกฎาคม 2541 และสิ้นสุดโครงการในเดือนมีนาคม 2542